

«INTVS MONACHI, FORIS APOSTOLI»

De Archiabbatia Ottiliensi eiusque historia (53)

14.2. De Coadiutore instituendo

In secundo praescriptō maioris momenti in relatione visitationis exhibitō, quod quōque Congregatio Religiosorum comprobaverat, agebatur de Coadiutore, qui ad auxilium Archiabbatis institueretur. Hac in re Archiabbas Norbertus - aliter ac in commissione pecuniariā conatus est - nihil facere valuit neque inceptum retardare potuit.

Uti ex relatione ad Congregationem Religiosorum directā apparet, visitoribus iam erant certae deliberationes, quod attinebat ad modum progrediendi in Coadiutore eligendo. Nam conventuales, quibus ius suffragii erat, tria nomina illorum Patrum in schedulā inscriberent, quibus munus Coadiutoris tradi posse putaverunt, et hoc quidem ordine praeferentiae. Suffragiis autem latis illae schedulae in involucro clauso Romam transportandae erant, ubi ab Abbate Primate numerarentur atque existimarentur et eventus ad Congregationem Religiosorum nuntiaretur.¹ Hunc progrediendi modum Congregatio Religiosorum approbaverat.²

Sed hic modus non omnino cum formā normali alicuius electionis abbatialis congruebat. Tamen visitoribus erat causa, cur talem modum esse opportunum putarent, quo revera autonomia Archiabbatiae minuebatur. Nam eis «*perturbatio praesens*»³ apud monachos atque in Conventu Ottiliensi vicens nimis magna esse videbatur, ut vera electio abbatialis institueretur. Timebant enim, ne hac internā condicione intentā Archiabbatiae viro cuidam non apto regimen traderetur, qui ad problemata interna externaque nihil attribuere valeret.⁴

Quamquam Conventus Ottiliensis officialiter nondum quicquam de aliquo Coadiutore instituendo atque de eiusdem «electione» scivit, Fidelis von

1 Cfr Fidelis von Stotzingen: Rapporto (7.4.1930), S. 12 (ASA, APr 574), quo loco hic modus singillatim explicatur.

2 Cfr scriptum Congregationis Religiosorum die 16 m. Maii ad Fidelem von Stotzingen directum (ASA, APr 574).

3 Fidelis von Stotzingen: Rapporto (7.4.1930), S. 11 (ASA, APr 574): «*nelle presente stato di agitazione e perturbazione*».

4 Cfr Fidelis von Stotzingen: Rapporto (7.4.1930), S. 11 (ASA, APr 574). - Sic etiam Cyrill SCHÄFER (2005), S. 172.

Stotzingen colloquiis cum nonnullis Patribus habitis caute iam exquisivisse videtur, qui secundum eorum sententiam, si res ferret, ut successor Archiabbatis Norberti veniret in quaestionem.⁵ Hōc in conexū videlicet nomen P.ris Chrysostomi Schmid, Prioris Coreani monasterii Tokwon, saepius prolatum est. Etiam de P.re Chrodegango Hartmann⁶ illius temporis Subpriori monasterii Ottiliensis sermo fuisse videtur.

Abbas Primas praeterea de sententia Abbatum assistentium, qui inde e fine visitationis notitiam Coadiutoris eligendi habuerunt, interrogavit, quid de his personis sentirent. Quamquam scilicet nemo illorum ipsam electionem Coadiutoris participavit, eorum existimatio Abbati Primati nihilominus erat alicuius momenti. Abbas Placidus Vogel Suarzacensis verbis clare expressit se Coadiutorem futurum praeferre P.rem Chrodegangum, cum īdem non solum in vitā monasticā prorsus coaluisset, sed etiam erga subditos esset firmus in re, sed erga Superiores semper esset modestus.⁷ Archiabbatem Norbertum - haec erat sententia Abbatis Placidi - cum eo facilius cooperari valere quam «*cum altero dominio, qui in quaestionem venit*»,⁸ qui, cum adhuc in Archiabbatiā Ottiliensi versaretur, Archiabbati interdum modo indecoro obstitisset. Tamen «*candidatum alterum*», id est P.rem Chrysostomum, experiētiā missionariā eum superare.

Scilicet Archiabbas Norbertus quōque de opinione suā quoad personam Coadiutoris futuri interrogatus est. Brevi commentario privato erga Abbatem Primatem protulit se ipsum «*hōc momento dato*» P.rem Chrodegangum praeferre, tamen secundum ipsius sententiam etiam P.rem Chrysostomum

5 Hōc apparet ex adnotatione quadam Abbatis Primatis in epistolā die 31 m. Maii a. 1930 ad Bonifatium Sauer directā (ASA, APr 585).

6 P. Chrodegangus Hartmann natus die 3° m. Aug. a. 1887° in loco Heidenberg in dioecesi Trevericā sito sacerdotio auctus est die 14° m. Iul. a. 1912° et deinde monasterium Ottiliense intravit, ubi die 29° m. Iun. a. 1915° vota sua protulit. Īdem die 15° m. Oct. a. 1953° Vitoduro* vitā functus est. - Cfr Necrologium 2015, nr 0532, p. 59.

*) Vitodurum: *Winterthur*. - Cfr Carolus EGGER (1977), p. 337; GRAESSE / BENEDICT / PLECHL (1972) 3, p. 642.

7 Cfr epistula Placidi Vogel die 13 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen data (ASA, APr 578). - Responsum Abbatis Coelestini Maier ad hanc quaestionem Abbatis Primatis in archivis non invenitur. Fortasse īdem de hac re nihil protulit.

8 Ut patet, sympathiae Abbatis Placidi, quam erga P.rem Chrysostomum sensit, fines quidam erant positi.

officio «*omni ex parte par*» esse.⁹ Nihilominus Archiabbas Norbertus suspicatus est P.rem Chrysostomum tamquam Coadiutorem plures difficultates in monasterio habiturum esse. Scripto quodam officiali ad Abbatem Primate directo, cui titulus est «Nominatio successionis»,¹⁰ Archiabbas Norbertus existimationem vere positivam P.ris Chrysostomi exhibuit, in qua post brevem eius biographiam indolis qualitates atque facultates candidati exposuit.¹¹ Finis est sententia haec: «*Cum idem regimen Archiabbatiae Ottiliensis accipiet, tunc constantia ferrea viam ei praescriptam ibit.*»¹²

Abbas Primas haec omnia verba ut indicium satis clarum percepit, quis esset vir aptus ad munus Coadiutoris explendum.¹³ Itaque Abbatem episcopum Bonifatium Sauer iam praeparavit suffragia verisimiliter in P.rem Chrysostomum casura esse.¹⁴ Etiamsi Abbas episcopus Bonifatius Sauer hunc in

9 Cfr epistula Norberti Weber die 30 m. Apr. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen missa (ASA, APr 578).

10 Norbert Weber: Nominatio successionis, 30.4.1930 (ASA, APr 578). - Titulus quidem est Latinus, sed ipse textus est Theodiscus.

11 Sententia, qua scripsit quaedam in indole P.ris Chrysostomi tempore ipsius Ottiliensis quadamtenus dura esse visa tamen experientiā missionariā paulo mitigatam esse, verisimiliter refert ad unam alteramve dissensionem inter P.rem Chrysostomum atque Archiabbatem Norbertum, cum idem cum ducendi modo inconsistente Archiabbatis non omnino consentiret. Itaque P. Chrysostomus anno 1922° in missionem Coreanam se contulit, id quod verisimiliter pro utraque parte erat prudenter factum.

Ceterum Archiabbas Norbertus in scripto suo ut condicionem positivam adnotavit P.rem Chrysostomum ex laboribus suis missionem noscere. Sententia autem insequens tamen aliquatenus mira est, cum scribat haec: «*hanc* (sc. scientiam missionis) *tamen solum unā ex parte et in imagine quidem, quam missio Coreana praebet, quae nullo modo pulchra missio Benedictina est.*» (Sententiae originaliter Theodiscae). Hoc enuntiatum revera solum error scribendi vel omissio esse potest, cum sciatur, quantopere Archiabbas Norbertus missionem Coreanam ut vere Benedictinam aestimaverit, et quantum secundum ipsius sententiam alterā ex parte sub hōc aspectu in missione Africanā defuerit.

12 Hac sententiā fortasse etiam quaedam critica propria inest, cum talia ultimis annis praeteritis ipsi non plene contigerant. - Similis etiam est interpretatio, quam Cyrill SCHÄFER (2005), p. 170 exhibet.

13 Cum Abbas Primas Bonifatius Sauer confessus esset se ipsum P.rem Chrysostomum parum noscere et se itaque conclusiones trahere ex sentiētiis, quas undique audivisset, manifestatur Romae non ab initio constitisse, quis Coadiutor institueretur.

14 Cfr epistula Fidelis von Stotzingen die 31 m. Maii a. 1930 ad Bonifatium Sauer directa (ASA, APr 585). - Ad hanc rem cfr etiam Cyrill SCHÄFER (2005), p. 170. - Sententia ab Abbate Placido Vogel prolata illo temporis momento Abbati Primati nondum ad manum erat.

modum Priorem suum atque vicegerentem amitteret, rogavit, ut tamen - si res ita se haberent - P. rem Chrysostomum commoveret, ut idem assentiretur, cum ageretur de «*existentia vel interitu carae Congregationis*».

Quamquam Abbas Primas - quod bene intellegitur - ad properandum instigaverat, quod attinebat ad Coadiutorem instituendum, Congregatio Religiosorum denique die 26° m. Maii a. 1930° vota visitorum atque progrediendi modum in Coadiutore eligendo praecogitatum comprobavit,¹⁵ ergo septem septimanis postquam relatio visitationis ei erat praebita. Fidelis von Stotzingen deinde satis celeriter egit. Ipse in rescripto Romano nominatus erat praeses electionis. Cum vero illo tempore in Germaniam venire non posset, die 30° m. Maii a. 1930° ut viceregenter instituit Abbatem Simonem Landersdorfer, qui electioni praesesset.¹⁶

Deinde res revera progredi coepit. Die 11° mensis Iunii Archiabbas Norbertus cum Abbate Simone Landersdorfer convēnit, ut electionem Coadiutoris praepararet.¹⁷ Die 12° m. Iun. a. 1930° denique scripto Latino Abbatis Simonis ad monachos Ottilienses nuntius inopinatus pervēnit Coadiutorem Archiabbatis Norberti electum sive institutum iri. Sessione autem brevi, ad quam omnes monachos sollemniter professos convocaverat, Prior P. Martinus Malter omnibus praesentibus de factis rettulit, nempe de statū Coadiutoris futuri, qui de omnibus condicionibus spiritualibus atque materialibus Archiabbatiae responsalis esset, et de speciali modo electionis.¹⁸ Hac in re omnibus, quibus suffragii latio est, non quidem permitti electionem directam, sed unicuique eorum in schedula sua electoria tres candidatos huius muneris

15 Cfr scriptum Congregationis Religiosorum die 26 m. Maii a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen missum (ASA, APr 574).

16 Cfr Fidelis von Stotzingen: Decretum, 30.5.1930 (ASA, APr 578; ASO, A.3.3.3). - Norbertus Weber in epistula die 12 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directa (ASA, APr 578) adnotavit hōc modō, quō Abbas Simon praeses electionis institueretur, conexum inter electionem atque visitationem valde demonstrari. Hoc fortasse ita se habet, sed quaestio ponenda est, quis alius ac unus ex visitoribus praesidium suscipere potuisset. Aliquis ex Congregatione vel ipse Archiabbas non fuisset idoneus. Scitū dignum est Archiabbatem Norbertum in eādem epistulā scripsisse se itaque «*verisimiliter iam septimanas vel fortasse dies numerare posse, cum coactus sim, etiam resignationem meam ut regens Congregationis exhibere*». Omnino falsum hac suspitione tamen non dixerat.

17 Cfr epistula Norberti Weber die 12 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directa (ASA, APr 578).

18 Cfr Ann. Ottil., 12.6.1930 (ASO, A.3.4.4). - De hac re etiam Cyrill SCHÄFER (2005), p. 171; Godfrey SIEBER (2016), p. 115.

proponere licere; numerationem atque decretum deinde Romae fore. Diem electionis die 17° m. Iun. a. 1930° futurum esse constitutum erat. Tamen provisum erat, ut Archiabbas regimen totius Congregationis retineret.¹⁹ Scriptum autem Abbatis Simonis denique, ut omnibus noscendum traderetur, tabulae nigrae affixum est. Ibīdem legebantur haec:²⁰

«S. Sedes et Rssmi Archiabbatis desiderio votoque Visitatorum Apostolicorum obsecundans, decrevit Rssmo Archiabbati Norberto Abbatem coadiutorem dare, qui plenam in spiritualibus et temporalibus potestatem habeat in Archiabbatia S. Ottiliae cum iure successionis, retinente Archiabbate tantummodo regimine Congregationis. Nominatio abbatis coadiutoris S. Sedes sibi ipsi reservavit facta conventui Archiabbatiae facultate proponendi tres candidatos.

Ex mandato Rssmi et Illmi D.D. Fidelis de Stotzingen, Abbatis Primatis, Delegati Apostolici pro Congregatione S. Ottiliae invitamus, vocamus citamus ad diem 17. Junii h.a. omnes et singulos praesentes huius Archiabbatiae monachos solemniter professos et in sacris constitutos, qui suffragii iure utuntur secundum sacros canones et constitutiones Congregationis, atque mandamus ut Prior claustralis in litteris certificatis absentibus capitularibus, qui iure electionis gaudent, nuntiet diem electionis, qui aut personaliter convenient, aut si legitime sunt impediti, procuratorem constituunt. (cf. No 215 Constitutionum). Juxta No 217 Constitutionum non sunt denuo invitandi, qui in missionibus degunt.»

Quia monachi usque ad hōc temporis momentum de aliquo Coadiutore instituendo nihil sciverant, de hōc nuntiō aliquatenus perturbati erant et partim etiam non satis bene sciverant, quomodo de eodem agerent. Nonnulli Fratres - verisimiliter potius indole sobriā praediti -, qui scriptum expositum a Patribus sibi vertendum curaverant, putaverunt hanc rem simpliciter esse

19 Abbas episcopus Bonifatius Sauer iam brevi, postquam decretum percepit, quo Archiabbati Norberto munus Superioris generalis relinqueretur, aperte dixerat se hōc non aestimare, cum, etiamsi eum amaret atque coleret, tamen clare videret eum esse virum confectum.

20 Simon Landersdorfer: Wahlbenachrichtigung, 11.6.1930 (ASO, A.3.3.3). - In epistulā circulari Prioris P.ri Martini Malter, 15.6.1930 (ASO, A.1.8.1) initium huius documenti ad verbum affertur.

Archiabbatis remotionem a munere.²¹

Etiamsi quaedam perturbatio intellegibilis vigeat, Patres in minoribus variatisque coetibus statim de possibilibus candidatis proponendis communicare coeperunt, et hoc quidem - ut Annalista expressis verbis adnotavit - «*omnino non modo excitato vel conspicuo*».²² His in colloquiis satis celeriter quattuor nomina apparuerunt, nempe P.ris Chrysostomi Schmid, P.ris Chrodegangi Hartmann, P.ris Bennonis Heckel et P.ris Conradi Rapp (qui illo tempore in regione Yenki versabatur).²³ Nomen autem, quod creberrime proferebatur erat P.ris Chrysostomi.

Patres fuisse perturbatos et verisimiliter etiam offensos non in ipso facto Coadiutoris futuri positum erat. Verisimiliter visitatione habitā aliquo modo exspectaverant regimen Archiabbatiae mutatum iri. Condicio, quam aegre tulerunt et quam dolebant, erat modus eligendi, id est novum Abbatem suum directe eligere sibi non licere. Plerique Patres existimaverunt electionem tantummodo esse spectaculum et Romae candidatum quendam aliis iam antepositum esse, fortasse iam esse praedispositum. Quod eis ius suffragii - «*ius primum atque maxime proprium monachi professi Benedictini*», ut dicebatur - esset subtractum, multi se publice esse expositos perceperunt, tamquam Conventus Ottiliensis virum aptum dignumque eligere neque vellet neque valeret.²⁴ Hōc in problemate Ottiliani diutius versabantur.²⁵

21 Sic refertur in Annalibus diei 16 m. Iun. a. 1930 (ASO, A.3.4.4). - Etiam Thomas SPREITER: Tagebuch, 10.7.1930 (ASO, A.1.8.1) hunc modum appellavit «*formam subtiliorem remotionis*».

22 Ann. Ottil., 14.6.1930 (ASO, A.3.4.4).

23 Cfr Ann. Ottil., 16.6.1930 (ASO, A.4.4).

24 Cfr de hac quaestione adnotationes in Ann. Ottil., 16.6.1930; 17.7.1930; 31.8.1930 (ASO, A.3.4.4). Ad hanc rem etiam breviter Cyrill SCHÄFER (2005), p. 171; Johannes MAHR: Norbert Weber. In: Godfrey SIEBER / Cyrill SCHÄFER (edd.) (2003), p. 170.

Annalista die 31° m. Aug. a. 1930° rettulit se a P.re Leandro Bopp audivisse (qui hōc «*e fonte securo*» sciret) Conventui Abbatem Coadiutorem rectā formā eligere licuisse, nisi visitatores falsos nuntios perceperissent. Nam aliquem eis de candidato interrogantibus nomen Patris cuiusdam, cui assecrae essent, protulisse (illius nomen non indicatur), qui praeterea in casū electionis suae assensionem iam significavisset. Cum autem neque visitatores neque Roma illum virum acceperissent, eos illum modum, quo tria nomina proponerentur, excogitavisse. - Num hoc verum sit, diiudicare nolo, cum sciamus, quid de «*fontibus certis*» sic dictis sentiendum sit. Certum tamen est visitatores problematis multiplicibus perturbationibusque illo tempore in Archiabbatiā vigentibus Conventui re vera confisi non sunt eundem votum satis unanimum exhibiturum esse vel virum aptum electurum esse, ut ex relatione visitationis apparet (cfr Fidelis von Stotzingen: Rapporto

Aliud autem punctum disputandi exortum est ex verbis, quae in scripto Abbatis Simonis inveniebantur, nempe Coadiutorem «Archiabbatis desiderio» institutum iri. Tamen brevi ante electionem Archiabbas Norbertus infitatus est se suā sponte de aliquo Coadiutore rogavisse neque se existimare regimen Archiabbatiae atque Congregationis non esse sociabiles. Se hanc opinionem proferre quasi coactum fuisse.²⁶ Tamen talia enuntiata conditionibus datis nemini auxilium tulerunt.

Sed ad electionem faciendam nonnulla adhuc praeparanda erant, nempe imprimis omnibus, quibus ius suffragii erat, causa, dies electionis atque modus progrediendi nuntiari debuit.²⁷ Itaque Prior P. Martinus Malter die 15°

(7.4.1930), p. 11 (ASA, APr 574).

- 25 Annalista hōc in conexū compluries indicat (ex.gr. 17.6.1930; 17.7.1930 (ASO, A.3.4.4) medio e Conventū saepius Abbatem desideratum esse, qui unā cum benignitate propriā tamen habenas regiminis firmiter teneret. Die 17° m. Iun. a. 1930° insuper adnotationem maioris momenti prae-buit, quā alia pars condicionis inspiciebatur. Ibīdem leguntur haec: «*Agitur in quaestione fundamentalī de duabus curis, nempe de pecuniariā, in cuius centro praedium Tragoessianum est, et de disciplinari, in cuius centro nos omnes universi sumus, unusquisque singillatim et ad unum omnes in coniunctione suā praesenti atque in relatione cum Superioribus nostris.*» (Textus originaliter Theodiscus). - Haec sententia omnino vera est, cum in problematis exoriundis semper minimum duae partes sunt participes.
- 26 Cfr Ann. Otil., 16.6.1930 (ASO, A.3.4.4). - Breviter de hac quaestione etiam Cyrill SCHÄFER (2005), p. 172. - Interpretatio autem huius contradictionis, quam Annalista die 17° m. Iun. a. 1930° exhibet, mihi videtur omnino recta esse, cum scribat et Archiabbatem Norbertum et Abbatem Simonem ex positione suā propriā recte dixisse. Nam Archiabbatem Norbertum condicione visitationis visitoribus urgentibus de Coadiutore rogare debuisse et itaque bonā conscientiā dicere posse se hōc non revera voluisse, alterā ex parte visitores bonā quōque conscientiā dicere posse eum hōc rogavisse.
- 27 Scitū digna est adnotatio, quam Annalista die 20 m. Iun. a. 1930 subiunxit (ASO, A.3.4.4). Nam P. Dominicus Enshoff vespere ante diem electionis nonnullis Patribus scriptum Latinum a se compositum distribuerat, quo - sic ibi legitur - loco Coadiutoris Administratorem instituendum proposuit. Annalista commentarium addidit hunc: «*Postquam teli iactus, ad quem ipse pulverem praebuerat, missus est, P. Dominicus globo aliam directionem dare conatus est.*» - Ex ipso textū P. ris Dominici (ASO, A.3.3.3) apparet eum non generaliter «loco Coadiutoris» Administratorem proposuisse, sed Administratorem esse cogitatam solutionem intermediam, usque dum problemata pecuniaria soluta essent. Causa huius propositi erat in eo, ut hunc in modum onus Coadiutoris futuri minueretur. Haec cogitatio per se non erat mala, sed eādem negligitur institutionem Coadiutoris non solum cum difficultatibus pecuniariis cohaesisse.
- Facto non respecto hōc propositum revera nimis sero prolatum esse, interrogandum est, num solus Administrator illo temporis momento vere fuerit solutio melior. Bonifatius Sauer in epistulā die 20 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directā (ASA, APr 578) -

m. Iun. a. 1930° ad omnes conventualis, qui modo in Archiabbatiā Ottiliensi non versabantur, epistolam circularem cum his nuntiis misit.²⁸ Subprior P. Chrodegangus Hartmann praeterea nuntium in actis diurnis, c.t. «Münchner Kurier» edendum curaverat, quo instans electio Coadiutoris atque eiusdem

utrum de hōc propositō aliquid scivisset an non - verisimiliter recte monuit Administratorem esse solutionem peiorem, cum suspicandum esset eum ut extraneum plus minusve invito oblatum perceptum iri. Etiamsi Abbas episcopus hōc non expressis verbis dixit, talis modus progrediendi verisimiliter paucum ad consolidationem internam attulisset.

- 28 Cfr Martin Malter: Rundbrief, 15.6.1930 (ASO, A.3.3.3). In diario Thomae Spreiter (ASO, A.1.8.1) adnotationibus diei 31 m. Iul. a. 1930 exemplar huius epistolae circularis agglutinatum subiunctum est.

In hac epistolā circulari etiam invenitur sententia haec: «*Quamquam cogitatio, qua regimen Congregationis a regimine Archiabbatiae separaretur, iam in Capitulo generali anni 1921 impulsa atque disputata erat, tamen inexpectatum et inopinatum est eam hōc decretō Sedis Apostolicae ad effectum adduci.*» (Textus originaliter Theodiscus). - Sed hōc locō videlicet Prior falsam interpretationem praebet. Nam iam ex relatione visitationis apparet hanc separationem munerum tantummodo condicionibus praesentibus debitam esse neque in perpetuum valere, quia ibidem legitur «*separationem definitivam horum munerum Abbatis Ottiliensis atque Praesidis Congregationis hōc temporis momento non esse opportunam*» (textus originaliter Italicus), cum haec quaestio solutioni diuturnae nondum esset matura atque de eādem in proximo Capitulo generali disputandum esset (cfr Fidelis von Stotzingen: Rapporto (7.4.1930), p. 10 (ASA, APr 574)). Etiamsi P. Martinus textum huius relationis verisimiliter non novit, tamen ex locutione «*cum iure successionis*» manifesto apparet separationem munerum tantummodo tam diu valere, usquedum Archiabbas Norbertus etiam ut Superior generalis resignavit vel aliter a munere discessit et hunc in modum Coadiutor automaticè ut Archiabbas atque Superior totius Congregationis ei successit et sic haec duo munera unione personali iterum coniunguntur. Ut videtur, etiam Superiores regionum missionariorum hanc falsam interpretationem non animadverterunt, cum Bonifatius Sauer in epistolā die 20 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directā (ASA, APr 578) strictè contra separationem horum duorum munerum verba protulit et hanc opinionem in epistolā die 29 m. Oct. a. 1930 ad Abbatem Primatem datā (ASA, APr 585) iteravit, cum existimaret hunc in modum Congregationem cum officio suo missionario deletum iri. Se hac in quaestione cum Thoma Spreiter atque cum Gallo Steiger unanimiter sentire scit. Revera etiam Thomas Spreiter in epistolā suā die 30 m. Sept. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen missā (ASA, APr 595) sententiam suam simili modo protulit. Godfrey SIEBER (1992), p. 137; Godfrey SIEBER (2016), p. 116 putat institutionem Coadiutoris, dum regimen Congregationis apud Archiabbatem Norbertum manet, occasionem fuisse, qua probari posset, num esset bona cogitatio munera Abbatis Ottiliensis atque Superioris generalis separandi. Sed haec cogitatio illo tempore nemini, qui responsalis erat, in mentem vēnerat et munerum separatio ad tempus tantummodo conditioni difficili debita erat.

causa indicabantur.²⁹ Tamen hic textus erat vere euphemisticus neque cum ipsis factis prorsus congruit,³⁰ sed verisimiliter erat conamen ad damna in conspectū publico minoranda.

Die 17° m. Iun. a. 1930° deinde, ut praedispositum erat, Abbate Simone Landersdorfer praesidente electio Coadiutoris secundum modum constitutum locum habuit.³¹ Hōc factō tunc schedulae electoriae tria proposita nominum continentes³² in involucrum concludebantur et unā cum protocollo³³ inter

29 Thomas SPREITER: Tagebuch, 31.7.1931 (ASO, A.1.8.1) textum huius notitiae in actis diurnis divulgatae affert, qui ex Archiabbatiā Ottiliensi ei missus erat. Ibīdem leguntur haec: «*Transformatio organziationis in Congregatione Ottiliensi. Viginti septem annis, ex quibus Archiabbas Dr Norbertus Weber Abbatiam Ottiliensem regit et insimul totam Congregationem ducit, non solum monasterium Ottiliense in unum ex maximis monasteriis Benedictinis crevit, sed etiam regiones missionariae Congregationi traditae modo praeclarissimo excultae sunt. Sic fit, ut tandem mutatio iam pridem praecogitata quoad organizationem Congregationis suscipienda est. Illa duo munera Superioris Congregationis et Superioris Archiabbatiae Ottiliensis in manū unius soli viri coniuncta interea vires humanas superant. Itaque nunc Sede Apostolicā consentiente separatio horum munerum ad effectum adducatur. Regimen Congregationis prior Archiabbas tenebit, cum ei in monasterio Ottiliensi ducendo Abbas-Coadiutor auxilio adiungitur. Electio illius Coadiutoris, ut auditur, mox fiet. Exorietur missioni ex hoc novo ordine benedictio magna.*» (Textus originaliter Theodiscus).

Hic textus praeter alia suggerit hanc separationem munerum in perpetuum institutam esse. Quod verae causae totius rei hic non exhibentur, tamen non est mirandum.

30 Annalista (Ann. Ottil., 16.6.1930 (ASO, A.3.4.4)) hac explicatione publico destinātā non erat contentus, cum veritatem dicere commendaret. Adnotavit «*omnino nihil prodesse mundum decipere velle, qui propter verba intemperata ex parte nostrā prolata tamen semper plura scivit quam maioritas ipsius Conventūs.*»

31 Cfr Ann. Ottil., 17.6.1930 (ASO, A.3.4.4). - Ad hanc rem Cyrill SCHÄFER (2005), p. 172 sq.; breviter etiam Leander BOPP (1952), p. 62 (ASO, D II); Frumentius RENNER: Norbert Weber. In: Adolf LAYER (ed.) (1976), p. 344; Frumentius RENNER: Entfaltung. In: Leuchter 2 (²1992), p. 40; Godfrey SIEBER (1992), p. 136; Godfrey SIEBER (2016), p. 116; Hartmut MADL (1999), p. 252; Cyrill SCHÄFER: Benediktinische Kongregationen. In: Manfred WEITLAUFF (ed.) (2008), p. 765; Cyrill SCHÄFER: St. Ottilien. In: Germania Benedictina 2 (2014), p. 1999; Angelika SCHUSTER-FOX: «Dominus providebit». In: Rhaeten-Herold 61/552, 2011, p. 4; Johannes MAHR: Norbert Weber. In: Godfrey SIEBER / Cyrill SCHÄFER (edd.) (2003), p. 170, qui quidem progrediendi modum Conventui explicatum, sed non diem electionis Coadiutoris commemorat.

32 Godfrey SIEBER (2016), p. 116 scribit sodales Conventūs ex indice trium nominum, quem visitatores composuerint, eligere potuisse. Hac sententiā videlicet agitur de errore quodam.

33 In protocollo (ASO, A.3.3.3) etiam illi nominatim indicantur, qui procuratorem suffragii instituerant, et illi, quibus suffragium suum tradiderant. Praeterea nominum index exhibetur illorum, qui nullum procuratorem elegerant et hunc in modum hac in electione ius

sessionem scripto Romam transportatae sunt, ubi numerabantur. Eventus huius numerationis erat in eo, quod P. Chrysostomus Schmid a conventualibus magnā maiortate nominatus erat Coadiutor.³⁴ Eventus septuaginta sex suffragiorum erat significans, cum insuper duodesexaginta suffragia prima ei attributa sunt.

Visitatores certe gavisī sunt illum candidatum, quem praetulerunt, etiam, ut apparuit, a Conventū exoptatum esse. Effectus suffragiorum tamen a Congregatione Religiosorum et a papa approbandus erat, quā de causā Fidelis von Stotzingen scriptum exaravit hōc:³⁵

«*Beatissime Pater,*

Abbas Primas O.S.B., Delegatus Apostolicus Congregationis Ottiliensis, ad pedes S.V. humiliter provolutus, exponit quod Capitulares Archiabbatiae Ottiliensis iuxta litteras Sacrae Congregationis de Religiosis diei 26 maii 1930, coaduniti sunt die 17 iunii 1930 ad eligendum Abbatem coadiutorem, qui cum iure futurae successionis in temporalibus et spiritalibus Archiabbatiam reget.

suum suffragii amiserant.

- 34 Cfr Risultato della votazione (ASA, APr 678). - Hōc in documento etiam singuli numeri indicantur. Inde apparet in summā 117 monachis ius suffragii fuisse. Ex iis 21 nullum procuratorem nominaverant (fortasse invitationem ad electionem nimis sero acceperant), duo suā sponte nullum procuratorem voluerunt et P.ri Ludgero Breindl illo tempore ut pars poenae nullum ius suffragii erat. Restabant ergo 93 monachi suffragiorum participantēs, ex quibus sex schedulam vacuum tradiderant. Itaque erant 87 suffragia valida. - In Ann. Ottil., 17.6.1930 (ASO, A.3.4.4) indicatur 77 conventuales ad electionem ipsos apparuisse, quorum praesentiā votis procuratorum inclusis 93 suffragia ferentes evenerunt. Reliqua Annalista scire non potuit.

Scitū digna est distributio suffragiorum, quae e «Risultato della votazione» manifestatur: Chrysostomus Schmid 76 vota acceperat, Conradus Rapp 59, Benno Heckel 33, Chrodegangus Hartmann 28, Theodorus Breher 10 et Notkerus Mannhart 8. Praeterea nonnulla nomina enumerantur, quibus quinque aut pauciora suffragia data sunt. Singuli autem numeri suffragiorum compositi sunt et ex suffragiis primis et ex suffragiis secundis tertiisque.

Cyrrill SCHÄFER (2005), p. 173 etiam suffragiorum numeros illorum indicat, qui in primis tribus locis ponebantur. Sed hōc locō mendum typographicum irrepsit, cum apud P.rem Conradum Rapp 39 suffragia exhiberet, sed 59 fuissent.

- 35 Fidelis von Stotzingen scriptum ad Congregationem Religiosorum papamque directum (ASA, APr 578; ASO, A.3.3.3).

Quadamtenus in errorem inducens hōc in documentō est indicium, quod est «76 suffragiis ex 87 electis», cum eōdem non apparet non solum de nominationibus primariis agi.

Itaque omnibus rite peractis 76 suffragiis ex 87 electus est R.P. Chrysostomus Schmid, in praesens Prior Abbatiae de Tokwon, Provicarium Apostolicum de Wonsan.

Quare orator una cum capitularibus S.V. enixe rogat, ut praedictam electionem sua benignitate confirmare dignetur.»

Voto suo subiuncto Abbas Primas praeterea nonnulla de biographiā P.ri Chrysostomi, de eius meritis deque eius habitū monastico explicuit. Insuper suasit, ut P.ri Chrysostomo necessitas assensionis dilucide exponeretur argumento, quo votum expressis verbis prolatum Sanctae Sedis atque maioritatis Conventūs demonstraretur.³⁶ Assensio papae Pii XI deinde die 25° m. Iun. a. 1930° secuta est.

Itaque Fidelis von Stotzingen telegraphema ad Abbatem episcopum Bonifatium Sauer mittere potuit, quo ei nuntiavit P.rem Chrysostomum Schmid³⁷ institutum esse Coadiutorem. Officium Abbatis episcopi Bonifatii tunc in eo erat, ut P.rem Chrysostomum - si necessarium esset - commoveret, ut electionem acceptaret, et scilicet etiam in eo, ut ipse Priorem suum dimitteret. Abbatis Primatis telegraphema die 30° m. Iun. a. 1930° etiam ipse P. Chrysostomus accepit, quo certior factus est se maioriata suffragiorum electum esse et quo rogatus est, ut electionem acciperet atque quam primum

36 Cfr Fidelis von Stotzingen: Votum, 22.6.1930 (ASA, APR 578).

37 P. Chrysostomus Schmid natus die 3° m. Febr. a. 1883° in loco Westendorf in dioecesi Augustanā sito, postquam in monasterium Ottiliense intravit die 2° m. Oct. a. 1904° vota sua protulit. Studia sua peregit in Athenaeo philosophico Ottiliensi atque Romae in Collegio Benedictino Sancti Anselmi, ubi die 29° m. Iun. a. 1908° gradum Doctoris philosophiae sibi acquisivit. Postquam in Germaniam revertit, die 26° m. Iul. a. 1908° sacerdotio auctus est. In Abbatia Ottiliensi P. Chrysostomus deinde in monasterii Athenaeo philosophico-theologico cooperatus est, post primum bellum mundanum, quod participavit munere sanitarii fungens, Archiabbatiae Prior atque magister novitiorum redditus est. Die 28° m. Febr. a. 1922° in regionem missionariam Coreanam emissus est. Anno 1926° Abbas episcopus Bonifatius Sauer ei tradidit Prioris munus monasterii Coreani et eum vicegerentem Vicarii Apostolici reddidit. Anno 1930° Chrysostomus Schmid in Germaniam revertit, ut munus Abbatis Coadiutoris susciperet. Ipse die 15° m. Maii a. 1957° a munere Archiabbatis se abdicavit et die 28° m. Sept. a. 1962° in Archiabbatia Ottiliensi vitā functus est. - Cfr Necrologium 2015, nr 0635, p. 68; ASO, A.1.1 (PA Schmid); Egon GUGGEMOS: Dr. P. Chrysostomus Schmid OSB. In: Kaufbeurer Geschichtsblätter 10/8, 1985, pp. 336 sqq.

in Germaniam veniret.³⁸

Quamquam Abbas episcopus iam erat praeparatus hunc eventum accidere posse, tamen grave ei erat, quod optimum cooperatorem suum amisit, quem iam successorem suum fore destinaverat et cuius discessus magnum detrimentum Abbatiae atque regionis missionariae erat.³⁹ Nihilominus sorti suae cessit, cum necessitatem pro Archiabbatiā atque Congregatione intellexit et praeterea P.rem Chrysostomum virum aptum ad hōc munus exanclandum esse existimavit.⁴⁰

P. Chrysostomus ipse nuntio inopinato se Coadiutorem institutum esse vehementer percussus erat.⁴¹ Animo enim intenderat usque ad finem vitae in Coreā manere et ibīdem missioni se tradere. Hanc vehementem commotionem internam Prioris sui etiam Abbas episcopus Bonifatius compluries descripsit, cum referret P.rem Chrysostomum iterum iterumque lacrimas suppressimere coactum fuisse et eum insuper impetū cardiacō affectum fuisse, quā de causā medicus advocandus erat.⁴² Quamquam itaque ille gressus revera erat gravis, P. Chrysostomus non est cunctatus, quā de causā statim assensus est, cum hanc electionem esse voluntatem Dei existimaret.⁴³ Tamen confes-

38 Chrysostomus Schmid: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 2 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1) ipsa verba telegraphematis affert: «*Paene unanimiter propositus. Papa te Coadiutorem reddit. Mitte acceptionem. Venias quam primum.*» - Verba originaliter Anglica.

39 Exempli gratiā in epistulis suis die 26 m. Iun. a. 1930 et die 5 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen datis (ASA, APr 578) Bonifatius Sauer quaedam de hac re protulit. - Cfr etiam breviter Cyrill SCHÄFER (2005), p. 173; Johannes MAHR (2009) 2, p. 53.

40 In epistulā die 20 m. Iun. a. 1926 ad Fidelem von Stotzingen missā (ASA, APr 578) Bonifatius Sauer scripsit haec: «*Quin eum huic muneri optime parem esse, non exstare potest dubium. Causa Tragoessiana, haec est persuasio mea firma, ei crux gravis manebit, quae fortasse eum supervivet. Sed quoad res monasticas ordinem instituet. Hac in re nullum timorem hominum novit, etiam prudentia necessaria ei est et ipse scientiā suā atque virtute propriā atque diligentīā admirationem incit.*» (Textus originaliter Theodiscus).

41 Chrysostomus Schmid in epistulā die 3 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directā (ASA, APr 578) scripsit telegraphemate se «*valde afflictum*» fuisse.

42 Cfr epistula Bonifatii Sauer die 5 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen data (ASA, APr 578). De impetu cardiaco Bonifatius Sauer in epistulā die 20 m. Iul. a. 1930 ad Thomam Spreiter directā scripsit, quam ille in diario suo affert (28.8.1930 (ASO, A.1.8.1)). Medicum in initio apoplexiam esse suspicatus erat, ut Bonifatius Sauer adnotaverat.

43 Cfr epistula Chrysostomi Schmid die 3 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directā (ASA, APr 578). - Etiam Bonifatius Sauer asseveravit Priorem suum statim assensum esse, quamquam idem «*letaliter*» territum fuisse (cfr epistula Bonifatii Sauer die 5 m. Iul. a.

sus est esse «assensionem ad crucem suscipiendam, cuius pondus atque acerbitatem nunc demum paulatim percipio».⁴⁴ P. Chrysostomus Schmid

*P. Chrysostomus Schmid (in medio) cum Christianis Coreanis
ante profectionem suam.*

ergo inani spei se omnino non dedit de difficultate officii, quod eum exspectavit. Tamen ea, quae venerunt, eo peiora erant quam providerat. P. Chrysostomus igitur die 11° m. Iul. a. 1930° corde gravato e Coreã profectus

*P. Chrysostomus (in medio) e Corea proficiscens
(a dextris Abbas episcopus Bonifatius Sauer).*

1930 ad Fidelem von Stotzingen missa (ASA, APr 578); epistula Bonifatii Sauer die 20 m. Iul. a. 1930 ad Thomam Spreiter directa, allata secundum diarium Thomae Spreiter, 28.8.1930 (ASO, A.1.8.1)).

44 Epistula Chrysostomi Schmid die 3 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen data (ASA, APr 578). - Textus originaliter Theodiscus).

est,⁴⁵ ut in Germaniam se conferret.

In Abbatia Ottiliensi interea apud Patres Fratresque adhuc intentio interna vigeat, quod attinebat ad quaestionem, quomodo res Coadiutoris electi atque instituendi evenirent. Sed praeterea sicuti aliis temporibus in labores cottidianos incumbendum erat. Archiabbas Norbertus tota condicione valde onerabatur, quamquam conatus est efficere, ne extrinsecus quicquam animadverteretur, et etiam in consiliis atque mandatis suis ita egit, tamquam proximis septimanis nullam mutationem condicionum priorum instaret.⁴⁶ Erga Abbatem Primatem nihilominus pessimismum suum illo tempore valentem verbis expressit. Propter aliquem Coadiutorem instituendum reactiones e Vindobona timebat, id est ab Eugenio von Stirling,⁴⁷ et generaliter iam interitum Archiabbatiae praevidit scribens haec:⁴⁸ «*Effectus in quaestionem Tragoessianam fieri potest perniciosus. En ergo: tunc Archiabbatia Ottiliensis fuerat.*» et «*Tantummodo sperare possum me nimis desperate in tempus futurum esse spectaturum. Sed nunc magis quam umquam collapsum timeo.*»

Quamquam monachi adhuc intranquilli erant, quia nondum sciverunt, quis tunc revera Coadiutor futurus esset, et quamquam Archiabbas defatigatus atque pessimismo correptus erat, tamen in problema Tragoessianum magis

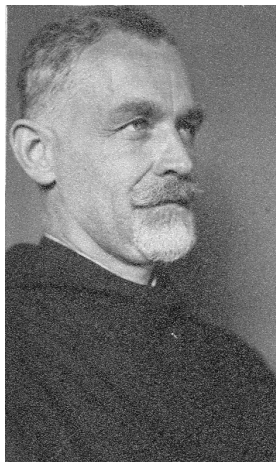
45 Cfr Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 2 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1); Willibald KUGELMANN: Gründungsbericht. In: Adelhard KASPAR / Placidus BERGER (edd.) (1973), p. 105; Johannes MAHR (2009) 2, p. 149 de mense Iulio a. 1930 scribit exactum terminum non indicans.

46 Sic Annalista quoque condicionem die 11 m. Iul. a. 1930 descripsit (ASO, A.3.4.4). - Tamen contentio in ipso conspicua fuisse videtur. Thomas SPREITER: Tagebuch, 14.6.1930 (ASO, A.1.8.1) adnotavit se epistulam sororis suae accepisse, quae scripsit se in Archiabbatia Ottiliensi fuisse et Archiabbatem Norbertum tantopere inveteravisse, ut aspectum viri octogenarii praeberet. - Norbertus Weber ipse die 27 m. Iun. a. 1930 erga Fidelem von Stotzingen (ASA, Apr 578) protulit haec: «*Ipse ad fines virium mearum pervēni; in monasterio hōc parum animadverti volo, sed mihi persuasum est rem non iam diu hunc in modum continuari.*» (Textus originaliter Theodiscus).

47 Cfr epistula Norberti Weber die 12 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen missa (ASA, Apr 578). - Notatū autem dignum est, quales timores propter reactiones Eugenii von Stirling Archiabbas Norbertus coluerit et quale ius ei sic attribuerit, quo in progressum internum Archiabbatiae se immisceret, qui omnino non ad eum pertinebat. Eugenio von Stirling mutationes instantes displicuisse tamen imaginari possumus, cum non esset expectandum Coadiutorem futurum in eandem dependentiam de fratribus Stirling perventurum esse ac Archiabbatem Norbertum.

48 Epistula Norberti Weber die 27 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directa (ASA, Apr 578). - Textus originaliter Theodiscus.

magisque urgens solvendum incumbere pergendum erat. Die 5° m. Iun. a. 1930° etiam P. Optatus Pfäfflin⁴⁹ ex oppido Meschethis in Archiabbatiam Ottiliensem advēnit, qui secundum decretum Abbatis Primatis P.rem Aloisium Seibert in laboribus Vindobonae exandandis adiuveret. Brevi post adventum suum Monaci cum Abbate Simone Landersdorfer convēnit, qui eum quoad decreta commissionis pecuniariae instrueret, quae officia futura ei essent Vindobonae.⁵⁰ Sed Abbas Simon explicationes non omnino claras protulisse videtur, tamen significavit P.rem Optatum ut genus quoddam tabularii in officina Reichraminger operari deberet. Ut haec mandata ad errores vitandos scripto modo acciperet et imprimis ut declararet se ut sodalis alicuius Ordinis religiosi non esse posse tabularius in aliqua officina saeculari, P. Optatus se convertit ad ipsum Abbatem Primatem praesidem commissionis pecuniariae, qui eius dubitationes agnovit.⁵¹ P. Optatus igitur ad novum officium suscipiendum paratus erat,⁵² sed Vindobonam emitti adhuc

P. Optatus Pfäfflin.

49 P. Optatus Pfäfflin, natus die 26° m. Iun. a. 1891° Stutgardiae, urbe in dioecesi Rottenburgensi sitā, die 4° m. Iul. a. 1922° vota sua protulit in Archiabbatia Ottiliensi. Antequam monasterium intrat, eruditionem mercatoriam absolverat atque ut assistens in aliqua officina regenda operatus erat. Studiis theologicis finitis Optatus Pfäfflin die 3° m. Apr. a. 1927° sacerdotio auctus est. Inter annos 1928um et 1930um in monasterio Meschethis recenter condito instituendo cooperatus est, priusquam anno 1930° Vindobonam atque ad praedium Tragoessianum mittitur, ubi usque in annum 1938um mansit. P. Optatus Pfäfflin die 21° m. Iun. a. 1977° in Archiabbatia Ottiliensi vitā functus est. - *Cfr* Necrologium 2015, nr 0893, p. 89; ASO, A.1.1 (PA Pfäfflin).

50 *Cfr* Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 8 (ASO, A.4.2).

51 Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 8 (ASO, A.4.2) existimavit hunc laborem tabularii in officina Reichraminger fuisse quadamtenus muscipula a P.re Aloisio Seibert - etiamsi fortasse inscietur - posita, quam fratres Stirling sibi excogitaverant, cum observationem veram nollent. Verisimiliter P. Optatus hac suspicione recte dixit.

52 Ad hoc munus interea se praeparavit acta officinae Reichraminger perscrutans, quae a P.re Aloisio sibi danda curaverat. Scitū digna est eius existimatio, quā in his contractibus ageretur de conventionibus, quae rescindi non possent et contra quas modo processuali progredi non esset efficax. - *Cfr* Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 9 (ASO, A.4.2). De rebus singularibus contractuum Reichraminger *cfr* cap. 14.1.

exspectare debuit.⁵³

Sed etiam Archiabbas Norbertus in rebus Tragoessianis adhuc erat in actū. Itaque die 7° m. Iul. unā cum P.re Aloisio Seibert Vindobonam vectus est,⁵⁴ ut praeter alia ipse licentiam lignorum caedendorum acquirendam curaret. Putavit enim se colloquiis propriis cum repraesentantibus magistratuum pertinentium et cum locis ecclesiasticis hac in re aliquid efficere valere. Haec exspectatio tamen denique in irritum cecidit. Sed ad hanc commorationem Vindobonensem P.rem Optatum secum non sumpsit. Post reditum autem suum Archiabbas Norbertus cum P.re Optato colloquium instituit, quo eum de rebus Tragoessianis certiores fecit.⁵⁵ Verum conspectum de condicionibus intricatis ei verisimiliter praebere non valuit, cum ipse scientiam profundam hac in re non haberet. «Mandatum» autem maximi momenti, quod P.ri Optato datum est, erat fratres Stirling esse «vindices maximis in angustiis» et eos tangere non licere. Praeterea Archiabbas Norbertus illō in colloquiō significavisse videtur fratribus Stirling propter postulata ex contractibus pendenda iam satisfactum esse. Hāc sententiā in P.re Optato quaedam suspensiones de factis iam sunt exortae. Aestimatio, quae Archiabbi Norberto de fratribus Stirling erat, interea igitur nullo modo mutata erat.

Die 17° m. Iul. a. 1930° monachi Ottilienses incertitudine propter Coadiutorem futurum liberati sunt. Nam Prior P. Martinus Malter Patres certiores fecit P.rem Chrysostomum Schmid a papa Coadiutorem esse redditum, id quod P. Chrysostomus epistolā ad ipsum directā nuntiavisset.⁵⁶ Hic nuntius et spe quadam et curā quādam receptus est, quia nesciebatur, quid exacte a novo Coadiutore exspectandum esset. Cum haec informatio a Priore prolata illo temporis momento tantummodo esset nuntius non officialis, proclamatio

53 Archiabbas Norbertus, cuius officium haec emissio fuisset, eandem aliquatenus retardandam tractavit. Suspicio esse potest eum hōc consulto fecisse, quia ipse quōque hanc custodiam fratrum Stiling noluerat.

54 Cfr Ann. Ottil., 11.7.1930; 14.7.1930 (ASO, A.3.4.4).

55 Cfr Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 9 (ASO, A.4.2), quo loco de hōc colloquiō rettulit.

56 Cfr Ann. Ottil., 17.7.1930 (ASO, A.3.4.4). - Quod P. Chrysostomus a Sanctā Sede institutus erat Coadiutor, Annalistam ad deliberationem adduxit Ottiliana proposita in electione prolata Romae tamen esse respecta, et itaque ad quaestionem, cur Conventui non statim libere eligere licuisset, sed idem illō progrediendi modo «*toti mundo*» expositus esset. - Hōc in conexū tamen quaestio hypothetica poni potest, quid ex parte Abbatis Primatis atque Congregationis Religiosorum factum esset, si Conventus electio propositis facta aliter evenisset.

officialis breviter dilata est, usque dum permissio Archiabbatis accipiebatur. Haec autem deinde satis celeriter allata est.⁵⁷

Die 28° m. Iul. a. 1930° P. Chrysostomus in Archiabbatiam Ottiliensem advēnit.⁵⁸ Archiabbas Norbertus ipse Coadiutorem e Monaco advenientem in statione ferroviaria Geltendorfiensi recepit, ut eum ad officialem exceptionem in Archiabbatiā faciendam comitaretur. Omnibus erat scaena vere commovens, cum Archiabbas Norbertus monachis praesentibus Coadiutorem salvere iussit atque ei tradidit «*filios meos spiritales rogans, ut eos vias ad Deum et ad pacem duceret*»⁵⁹ atque Chrysostomus Schmid conspicue commotus breviter ad haec verba respondit.⁶⁰

Haec scaena in Annalibus descripta videtur fuisse harmoniae plena. Sed condicio non erat omnino talis. Nam immediate ante adventum Chrysostomi Schmid nonnulli Patres monasterium propter regimen novum - ut dixerunt - reliquerant et ad brevius vel longius spatium temporis commeatum sibi

57 Textus, cui titulus est «*Dr. P. Chrysostomus Schmid O.S.B. Abtcoadjutor von St. Ottilien*», in «*paginis missionarii*» divulgandus conscriptus est, antequam P. Chrysostomus in Germaniam pervenit. *Cfr* Mbl 34, 1930, p. 225.

58 *Cfr* Chron. Ottil., medio Iun. / fin. Aug. 1930; Ann. Ottil., 28.7.1930 (ASO, A.3.3.4); Thomas SPREITER: Tagebuch, 28.8.1930 (ASO, A.1.8.1); Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 2 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1); Leander Bopp (1952), p. 62 (ASO, D II). Frumentius RENNER: Entfaltung. *In*: Leuchter 2 (1992), p. 40 de fine mensis Iulii scribit; Godfrey SIEBER (2016), p. 116 indicat tantummodo generaliter mensem Iulium; Cyrill SCHÄFER (2005), p. 173 dicit fuisse in initio mensis Augusti. Chrysostomo Schmid in animo quidem fuerat propter iubilaea sacerdotum monachorumque professorum celebranda demum Kalendis Augustis e Monaco veniens ad Archiabbatiam vehi (*cfr* epistula Chrysostomi Schmid die 28 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen missa (ASA, Apr 578); Ann. Ottil., 28.7.1930 (ASO, A.3.4.4)), sed Archiabbas Norbertus Priorem P. rem Martinum Malter Monacum miserat, ut Coadiutorem iam in diem 28um m. Iul. ad Archiabbatiam comitaretur.

59 Annalista hanc brevem allocutionem adnotavit (*cfr* Ann. Ottil., 28.7.1930 (ASO, A.3.4.4)).

60 Eodem die «*Testimonium*» officiale compositum est, quo dicebatur Abbati Coadiutori ab Archiabbate Norberto munus traditum esse et eundem hunc in modum iura sua suscipere (ASO, A.3.3.3). Textus autem est hic: «*Die 28 Iulii 1930 Rms Chrysostomus Schmid OSB Abbas-Coadjutor Archiabbatiae SS. Cordis Iesu ad St. Ottiliam, qui in electione habita die 17. Junii propositus a S. Sede die 25. Junii confirmatus est in Abbatem Coadjutorem, accepto et perlecto decreto advenit ad praedictam Archiabbatiam et Amplissimo et Rmo Archiabbate Norberto Weber OSB tradente officii sui possessionem accepit.*» (Textus originaliter Latinus). Ut testes subscripserunt Archiabbas Norbertus Weber, Prior P. Martinus Malter, P. Hugo Reinhart et P. Innocentiur Riedle.

dandum curaverant sive revera e monasterio dimitti voluerunt.⁶¹ Etiam Chrysostomus Schmid, ut rettulit, post adventum suum percepit non omnes de existentia alicuius Coadiutoris gavisos esse.⁶² Alterā ex parte etiam multi monachi erant, qui praesentiam novi Abbatis inter omnes preces horarum atque omnibus aliis condicionibus et eius adversio personalis in opificinis monasterialibus atque conclavibus aegrotorum maxime aestimaverunt.⁶³

Abbas Chrysostomus nihilominus statim in difficultates quōque pecuniarias Archiabbatiae atque in Tragoessianum problema urgentissimum incumbere coactus est. Ut eum de totā condicione singillatim certiore faceret, Abbas Primas eum Schiram vocavit.⁶⁴ Ibīdem die 4° m. Aug. a. 1930° sessionem cum Abbe Primate Fideli von Stotzingen atque Abbate Simone Landersdorfer locum habuit, quā Abbas Chrysostomus totam magnitudinem calamitatis comperit, de quā usque ad illius temporis momentum nihil certum sciverat.⁶⁵

61 Hi erant P. Erhardus Drinkwelder bibliothecarius cantorque, P. Lucas Herz, usque tunc secretarius Archiabbatis, P. Maximilianus Freist cellerarius primus (*cfr* Ann. Ottil., 28.7.1930 (ASO, A.3.4.4). Mense Iuanuario a. 1931° nuntiatum est P.rem Andream Eckardt ad unum annum atque P.rem Maximilianum Freist ad duos annos exclaustrationem accepisse et Fr.em cl.um Urbanum Schottdorf saecularizatum esse (*cfr* Ann. Ottil., 13.1.1931 (ASO, A.3.4.4). Thomas Spreiter tale factum breviter commemoravit in epistulā suā die 15 m. Iul. a. 1930 ad Gallum Steiger directā (ASO, Z.3.0.1.17). Thomas SPREITER: Tagebuch, 12.2.1931 (ASO, A.1.8.1) talibus actibus commentarius subiunxit hunc: «*Ignomina est! Tantummodo Patres, qui theologiae studuerunt, qui benedictione sacerdotali Spiritum Sanctum acceperunt, vota proiciunt.*» (Textus originaliter Theodiscus).

De Patribus monasterium relinquentes etiam breviter Johannes MAHR: Norbert Weber. *In*: Godfrey Sieber / Cyrill Schäfer (edd.) (2003), p. 171, qui tamen nomina non indicat.

62 *Cfr* Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 2 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1), qui rettulit se interrogatum esse, quid vellet, et ipsi etiam dictum esse Coadiutore instituto Ordini nocere atque speciatim ipso Coadiutore Archiabbatiae Ottiliensis instructo hōc temporis momentō problematum auctoritatem monasterii graviter laedi. - Talis se gerendi modus scilicet neque erat affabilis neque rationalis, cum Chrysostomus Schmid de totā condicione vigente nullo modo esset responsalis.

63 *Cfr* Ann. Ottil., 30.7.1930 (ASO, A.3.4.4).

64 Cyrill SCHÄFER (2005), pp. 173 sq. scribit Chrysostomum Schmid statim, postquam in Germaniam advēnit, ex urbe Monaco ad hanc consultationem Schiram vectum esse et denique deinde in Archiabbatiam Ottiliensem. Sed hōc cum fontibus non congruit.

65 *Cfr* Ann. Ottil., 5.8.1930 (ASO, A.3.4.4), ubi legitur Abbatem Chrysostomum die 2° m. Aug. a. 1930° ad consultationes habendas Schiram profectum esse; Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), pp. 2 sq. (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1). - De hōc themate etiam Cyrill SCHÄFER (2005), pp. 173 sq.

Secundum ea, quae ipse protulit, de illis rebus, quas audivit, ex imo affectus erat et Archiabbatiae collapsum pecuniarium timuit.

Immediate post has consultationes die 7° m. Aug. a. 1930° Monaci in Collegio Ottiliensi sessio commissionis pecuniariae instituebatur, quam praeter alios Abbas Primas Fidelis von Stotzingen, Abbas Simon Landersdorfer, Archiabbas Norbertus Weber, Abbas Placidus Vogel, Abbas Coelestinus Maier, Abbas Coadiutor Chrysostomus Schmid, P. Optatus Pfäfflin et ut repraesentantes Conventūs Ottiliensis P. Chrodegangus Hartmann atque cellerarius secundus P. Hartvigus Bachmeier participaverunt.⁶⁶

Iam ante initium sessionis P. Optatus Abbati Primati, cum esset praesidens commissionis pecuniariae, rettulit de colloquio suo cum Archiabbate Norberto habito et de metū suo, ne in commemoratā satisfactione fratribus Stirling datā de actiis officinae Reichraminger ageretur.⁶⁷ Eā de causā Fidelis von Stotzingen adductus erat, ut inter hanc sessionem sermonem faceret de actiis officinae Reichraminger. Bis Archiabbatem Norbertum interrogavit, num illae actiae in eius possessione essent, et bis responsum affirmativum accepit.⁶⁸ Ceterum hac in sessione commissionis pecuniariae nihil maioris momenti provēnit, praeter mandatum, quo Abbas Coelestinus Maier, cum condiciones adhuc non essent perspicuae, rogatus est, ut ad praedium Tragoessianum atque Vindobonam veheretur, ut ibīdem circumspiceret.⁶⁹

Quamquam tot problemata exstabant, tamen eventus magni momenti agendus erat, nempe abbatialis benedictio Chrysostomi Schmid. Voto verbis expresso Chrysostomi Schmid haec sollemnitas omni tranquillitate, in minimo circulo atque quam simplicissime peragenda erat.⁷⁰ Eius causae inveniebantur in

66 Cfr Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), pp. 3 sq. (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1); Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 9 (ASO, A.4.2). In Annalibus, 5.8.1930 (ASO, A.3.4.4) adnotatur loco P.ris Maximiliani Freist, pristini cellerarii primi, qui commeatum sibi dandum curaverat, P.rem Chrodegangum Hartmann ut repraesentantem cum iure suffragii et P.rem Hartvigum Bachmeier, cellerarium secundum ut repraesentantem cum voto consultatorio electos esse.

67 Cfr Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 9 (ASO, A.4.2). Hōc in conexū P. Optatus praeterea subiunxit se propter suam magnam aestimationem Archiabbatis Norberti cognitiones suas non libenter Abbati Primati tradidisse.

68 Cfr Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 4 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1)

69 Cfr Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 9 (ASO, A.4.2).

70 Hoc votum Chrysostomus Schmid iam protulerat in epistulā suā die 28 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen datā (ASA, APr 578). Apud ipsum certe aures apertas invēnit.

respectū erga Archiabbatem Norbertum et in condicione generali Archiabbatiae Ottiliensis, quā magna festa revera non erant convenientia. Dies benedictionis abbatialis in diem 10um m. Aug. a. 1930° constitutus est.⁷¹

Abbatialis benedictio Abbatis Chrysostomi Schmid.

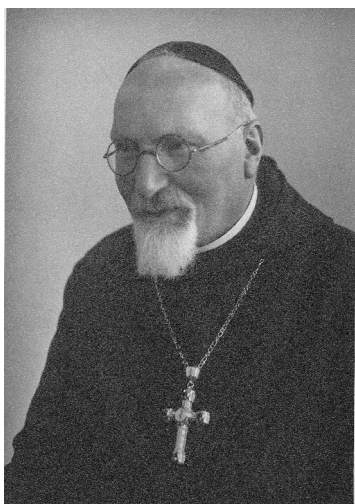
In serie primā sedentes (a sinistris): Archiabbas Norbertus Weber, Abbas Chrysostomus Schmid, episcopus suffraganus Iohannes Baptista Schauer, Abbas Primas Fidelis von Stotzingen, Abbas Placidus Glogger.

In serie secundā stantes (a sinistris): Abbas Coelstinus Maier, Abbas Simon Landersdorfer, Abbas Placidus Vogel.

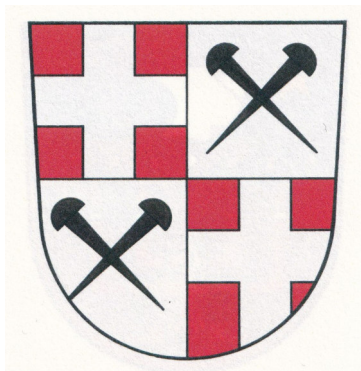
Ipsam benedictionem abbatialem prae-buit Monacensis episcopus suffraganus Iohannes Baptista Schauer et ut assistentibus functi sunt Abbas Placidus Glogger Augustanus atque Abbas Placidus Vogel Suarzacensis. Praeterea participaverunt Archiabbas Norbertus, Abbas Coelestinus Maier Swikkers-perchiensis, Abbas Primas Fidelis von Stotzingen atque Abbas Simon Landersdorfer Schirensis.⁷² Alii hospites non aderant et etiam acta diurna de die benedictionis certiora non sunt facta.

71 Cfr Ann. Ottil., 9.8.1930; 10.8.1930 (ASO, A.3.4.4); Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 4 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1); Frumentius RENNER: Norbert Weber. In: Adolf LAYER (ed.) (1976), p. 345; Frumentius RENNER: Entfaltung. In: Leuchter 2 (2¹⁹⁹²), p. 40; Cyrill SCHÄFER (2005), p. 174; Godfrey SIEBER (2016), p. 116.

72 Cfr Chron. Ottil., medio Iun. / fin. Aug. 1930; Ann. Ottil., 9.8.1930; 10.8.1930 (ASO, A.3.4.4). - De sollemnitate benedictionis abbatialis etiam breviter Cyrill SCHÄFER (2005), p. 174.

Abbas Chrysostomus Schmid.

Abbatiale insigne Chrysostomi Schmid.

Monachi Ottilienses illos dies sensibus mixtis viderunt atque benedictionem abbatialem ut diem laetum atque insimul tristem perceperunt, cum unā ex parte reverentiam erga novum Abbatem senserunt et speraverunt fore, ut stabilitas quaedam exoriretur atque condicio generalis melioraretur, alterā ex parte misericordia eis erat cum Abbate Norberto, quem tamen dilexerunt et cui tot annis peractis regimen Archiabbatiae deponendum erat.⁷³ Abbas Chrysostomus etiam dictum abbatiale vere aptum sibi exquisivit, quod erat «*Christo confixus cruci*».⁷⁴ Manifestatur haec sententia quōque insigni abbatiali, quo bis clavi crucis (nigri in areā albā) et bis crux insignis Archiabbatiae (alba in

73 Hunc sensuum statum monachorum Annalista fusius descripsit (cfr Ann. Ottil., 9.8.1930 (ASO, A.3.4.4)).

74 Haec sententia deprompta est ex epistulā ad Galatos directa 2,19/20: «*ego enim per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam, Christo confixus sum cruci; vivo autem iam non ego, vivit vero in me Christus.*»

In epistulā suā die 3 m. Iul. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directā (ASA, Apr 578) Chrysostomus Schmid iam scripsit «*Christo confixus sum cruci*» demonstrans, quomodo hac condicione se sentiret.

Archiabbas Norbertus Weber anno 1930° in Monacensi Collegio Ottiliensi.

areā rubrā) monstrantur.⁷⁵

Uno die post, id est die 11° m. Aug. a. 1930°, officialis missa valedictoria Archiabbati Norberto destinata est celebrata⁷⁶ et deinde ipse Archiabbatiam Ottiliensem reliquit.⁷⁷ Primo ad breve spatium temporis se contulit Tutzingam, ubi exspectavit, usque dum habitatio in Monacensi Collegio Ottiliensi ei destinata erat praeparata.⁷⁸ Medio mense Septembri Archiabbas Norbertus Monacum transmigravit, unde labores suos ad Congregationem regendam efficere voluit.⁷⁹ Nihilominus ipse iam providenter dubitavit deliberans, quam

75 Clavi ad nomen gentilicium quōque Schmid (= faber ferrarius) alludere dicuntur. - De insigni abbatiali *cfr* etiam Heribert C. STAUFER / Cyprian DERING (edd.): *Album heraldicum Congregationis Ottiliensis*. St. Ottilien 2017, p. 10.

76 *Cfr* notitia brevis in Ann. Ottil., 11.8.1930 (ASO, A.3.4.4).

77 Ante adventum Coadiutoris Archiabbas Norbertus primo in habitationem episcopalem sic dictam transmigraverat, ut habitationem Archiabbatis pro Chrysostomo Schmid vacuificaret. Chrysostomus SCHMID: *Geschichte von Tragöss* (18.2.1946), p. 4 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1) scribit Archiabbatem Norbertum primo in Archiabbatiā manere voluisse, sed Abbatem Primatem eius animum hac in re mutavisse. Deliberationes, quibus agebatur de commoratione Monacensi, iam diutius tractatas esse monstrat exempli gratā epistula Norberti Weber die 27 m. Iun. a. 1930 ad Fidelem von Stotzingen directa (ASA, APr 578).

78 In *Chronica Collegii Ottiliensis*, semestri spatio hiemali 1930/31 (ASO, A.4.2) mutatio habitationis Archiabbati Norberto destinatae describitur.

79 Transmigrationem Norberti Weber Monacum etiam breviter commemorant Frumentius RENNER: *Norbert Weber*. In: Adolf LAYER (ed.) (1976), p. 345; Cyrill SCHÄFER (2005), p. 174; Godfrey SIEBER (1992), p. 137; Gdfrey SIEBER (2016), p. 116; Angelika SCHUSTER-

diu commoratio Superioris generalis in Collegio Monacensi esset duratura.⁸⁰

Post benedictionem abbatialem Coadiutoris Abbas Coelestinus Maier in initio mensis Septembris secundum mandatum ad praedium Tragoessianum atque Vindobonam vectus est, ut - quantum fieri potuit - statum requireret. Quid et quantum comperire potuerit, nescitur, sed satis fuisse videtur, ut alias actiones institueret. Nam post reditum suum Abbatem Chrysostomum atque P. rem Optatum rogavit, ut ad colloquium habendum in Abbatiam Swickersperchiensem venirent, ut eos de cognitionibus suis certiores faceret et eis suaderet, ut ipsi Vindobonam veherentur.⁸¹

*Abbas Coelestinus Maier
in loco Tragoessiano.*

Abbas Chrysostomus et P. Optatus itaque Vindobonam se contulerunt, ut consultatione directā cum fratribus Striling aliquid certum de statu Tragoessiano comperirent. Illa sessio die 9° m. Sept. a. 1930° facta est.⁸² Argumenta huius disceptationis complurium horarum erant praeter alia licentia lignorum caedendorum (quae nondum data erat) et pretia ligno-

FOX: «Dominus providebit». In: Rhaeten-Herold 61/552, 2011, p. 4. Leander BOPP (1952), p. 62 (ASO, D II) per errorem scribit Archiabbatem Norbertum mense Ianuario a. 1931 Monacum transmigravisse

80 Sic Norbertus Weber exempli gratiā die 27 m. Sept. a. 1930 ad Thomam Spreiter (ASO, Z.3.0.1.5) scripsit haec: «Nunc per unam septimanam Monaci in Collegio nostro versor. Num hic domicilium colloquem? Verisimiliter solum paucas septimanas durabit, tunc hic status intermedius finitus erit.» Et iam die 27 m. Iun. a. 1930 in epistolā ad Fidelem von Stotzingen directā (ASA, APr 578) adnotavit: «Facere volo, quae et quam diu possum, quae adhuc facere mihi licent. Num commoratio futuri Praesidis Congregationis Monaci fieri possit, est cura posterior - ipse hoc non credo.» - (Textūs originaliter Theodisci).

81 Cfr Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 4 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1); Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 10 (ASO, A.4.2).

82 Cfr Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 4 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1); Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 10 (ASO, A.4.2). - Optatus PFÄFFLIN: Tagebuch, 1.11.1930 (ASO, 1.8.1) breviter de die adnotavit se die 5° m. Sept. a. 1930° primā vice Vindobonae fuisse.

rum. Sed punctum maximi momenti, de quo illi duo Ottiliani aliquid comperire voluerunt, pertinebat ad actias officinae Reichraminger.⁸³ Colloquium autem ex parte Eugenii von Stirling usitato modo aggressivo, quem ex conexū consultationum, quae ad contractum lignorum caedendorum spectaverant, iam novimus.⁸⁴ Hunc in modum perceptio, quam Abbas Chrysostomus et P. Optatus de ipso habuerant, magis confirmata est.⁸⁵ Tamen eis contigit, ut Eugenium von Stirling adducerent, ut confiteretur se actias officinae Reichraminger possidere et Archiabbatem Norbertum eas ipsi tradidisse ut remunerationem pro contractū lignorum caedendorum perfectō et ut solutionem in antecessum praebitam pro laboribus proximorum quindecim annorum.⁸⁶

Abbas Chrysostomus ergo et P. Optatus ea compererant, quae revera scire voluerunt. Postquam Abbas Chrysostomus immediate post reditum suum Abbati Primati eventum illorum colloquiorum rettulit,⁸⁷ Fidelis von Stotzingen sine morā ab Archiabbate Norberto postulavit, ut rationem redderet. Quā in re apparuit Archiabbatem die 11° m. Iul. a. 1930° revera Eugenio von Stirling illas actias ex causis iam commemoratis tradidisse.⁸⁸ Hōc significat Archiabbatem Norbertum talia fecisse, cum Coadiutor recenter electus iam esset in itinere in Germaniam faciendo, Archiabbati itaque revera non iam ullum ius disponendi hac in re fuisse. Bene imaginari possumus sensuum affectionem omnium, qui condicione tacti erant, cum de illis gestis audiverint.⁸⁹ Non autem respectā quaestione, quomodo aliquis in antecessum pecu-

83 Cursum huius disputationis atque strategema suum singillatim descripsit Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 10 (ASO, A.4.2).

84 Cfr cap. 13.4.

85 P. Optatus fratres Strilling appellavit «*circumsriptores callidos, nisi omnino homines scelestos*», Abbas Chrysostomus Eugenium von Stirling percepit ut suspectum et sensit «*aliquid diabolicum ex eo provenire*».

86 Cfr Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 4 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1); Optatus PFÄFFLIN: Rund um Tragöss (18.6.1956), p. 10 (ASO, A.4.2).

87 Fidelis von Stotzingen illo tempore in Abbatia Suarzacensi versabatur.

88 Cfr Chrysostomus SCHMID: Geschichte von Tragöss (18.2.1946), p. 5 (ASO, A.4.2; ASO, A.1.8.1). - Breviter hanc rem etiam adnotat Hartmut MADL (1999), p. 253.

89 Significancia sunt enuntiata de hoc eventu, quae Thomas Spreiter in epistolā suā die 6 m. Ian. a. 1931 ad Fidelem von Stotzingen directā (ASA, Apr 595) protulit. Nam episcopus Thomas intellegere omnino non valuit, quomodo Archiabbas Norbertus talia facere potuisset, praesertim cum ex aspectū iuridico auctoritas agendi ei non iam fuisset. Praeterea scripsit haec: «*Quomodo potest vir intelligentiā praeditus ut ipse talia facere potest? Puto istos homines nequam - rogo, ut hoc verbum excuses, sed melius nescio - consedisse atque*

niam accipere possit pro laboribus, quos omnino non confecit, hic modus agendi «Societati Culturali» et itaque Archiabbatiae Ottiliensi quōque plures difficultates attulit, cum tunc non iam ulli fontes pecuniariae ad administrationem praedii silvestris sustentandam in promptū essent et collapsus pecuniarius revera instare videretur.

SIGRIDES ALBERT

[VOX LATINA 227, 2022, pp. 33-57]

pulchre cum Patre Archiabbate locutos esse. Unus ex illis tunc eum firmiter aspexit atque eum hypnotizavit, et deinde ei suggerebatur, quid ei faciendum esset. Fortasse me irrides. Sed sive mihi putandum est Patrem Archiabbatem non iam esse prorsus normalem sive eum hypnosi subiectum fuisse.» - Breviter Thomas Spreiter se hanc rem non intellegere commemoravit etiam in epistulā die 7 m. Iul. a. 1931 ad Coelestinum Maier directā (ASO, Z.3.0.1.11.1).